

Listă tabele

Tabel 1. Ocuparea forței de muncă în București pe sectoare de activitate.	22
Tabel 2. Marile orașe ale lumii după rang-ul de oraș global, 2018.....	26
Tabel 3. Ponderea Bucureștiului și a județelor din PIB-ul național, 1995 și 2018.....	59
Tabel 4. Ponderea Bucureștiului și a județelor din numărul de salariați de la nivel național, 1991 și 2018.....	64
Tabel 5. Eșantion de localități cu număr de salariați și ponderea acestora din totalul național.....	66
Tabel 6. Ponderea paturilor în spitalele publice din București și județe calculat din totalul național, anii 1990 și 2018.....	70
Tabel 7. Eșantion de localități cu număr de paturi în spitale publice și ponderea acestora din totalul național.....	71
Tabel 8. Rezultatele la alegerile prezidențiale din 2019 în București și nivel național (inclusiv diaspora).....	82
Tabel 9. Rezultatele la prezidențialele din 2019 pe sectoarele Bucureștiului.....	91
Tabel 10. Scoruri electorale calculate pe cartierele Bucureștiului la prezidențialele din 2019.....	96
Tabel 11. Valori ale Indicatorului Moran pentru rezultatele din București ale candidaților la prezidențiale în 2019.....	100
Tabel 12. Evoluția istorică a numărului de locuitori ai Bucureștiului, 1831-2019.....	128
Tabel 13. Structura pe vârste în București și la nivel național.....	140
Tabel 14. Numărul de locuitori ai județului Ilfov.....	154

Listă figuri

Figura 1. Sediile marilor companii în București, 2018.....	29
Figura 2. Harta sediilor marilor companii în sectorul comerț în București, 2018	31
Figura 3. Harta sediilor marilor companii în sectorul telecomunicații și IT în București, 2018	32
Figura 4. Harta sediilor marilor companii în sectorul financiar- bancar în București, 2016.....	33
Figura 5. Contraste de înălțime în centrul gentrificat pe Strada Teleajen, 2019.....	43
Figura 6. Țesut degradat în centrul Bucureștiului pe Strada Anton Pann, 2019	44
Figura 7. Ponderea Bucureștiului și a județelor din PIB-ul național, 1995-2018.....	57
Figura 8. Ponderea categoriilor de localități, în funcție de mărimea lor, din totalul salariaților din România, 1991-2018	63
Figura 9. Hărți electorale în turul întâi al prezidențialelor din 2019 cu scoruri grupate în trei intervale	96
Figura 10. Hărți electorale în turul secund al prezidențialelor din 2019 cu scoruri grupate în trei intervale	99
Figura 11. Macheta planificării cartierului Titan	115
Figura 12. Rata natalității în București și România, 1990-2018.....	138
Figura 13. Contraste în dezvoltare în județul Ilfov, com. Moara Vlăsiei, 2019	153
Figura 14. Populația domiciliată în localitățile din Ilfov, 2019.....	155
Figura 15. Creșterea populației în Ilfov. Raportul dintre populația domiciliată în 2019 și cea în 1992 pe localități	157
Figura 16. Sporul natural în județul Ilfov și în România, 1990-2018.....	163

Introducere

După trei decenii de evoluție sub economia de piață și democrație, Bucureștiul de astăzi este un oraș diferit față de cel ieșit de sub regimul comunist. Spațiul urban bucureștean de astăzi este o consecință a traiectoriei sub contextul economic și politic apărut după căderea regimului comunist în România. Prin cartea de față îmi propun să aduc o contribuție la înțelegerea spațiului urban bucureștean contemporan, prin câteva studii grupate în trei mari teme plasate în contextul urban al capitalei: geografia economică, comportamentele politice și demografia. Demersul reprezintă o fotografie analitică a ceea ce reprezintă Bucureștiul în prezent, discutată în perspectiva evoluțiilor istorice. Bucureștiul este de departe principalul centru economic și demografic al țării, capitala politică a României și sediul instituțiilor administrative și politice centrale naționale. Analizarea funcționării ecosistemului urban bucureștean sub diferitele sale aspecte este relevantă pentru a putea înțelege mai multe lucruri, precum sistemul de localități românești, spațiile urbane ale altor mari orașe românești sau chiar marile metropole ale lumii, din categoria cărora și Bucureștiul face parte.

Lucrarea se încadrează în domeniul studiilor urbane (*urban studies*), care, în sine, este o arie cu multe contribuții academice interdisciplinare și o adună împreună mai multe discipline implicate în studiul orașului, cum ar fi sociologia, geografia, economia, știința politică, antropologia, istoria și arhitectura. Studiile

urbane sunt interesate de modul în care orașele se dezvoltă, cresc și decad și cum astfel de evoluții sunt legate de procese din interiorul și exteriorul orașelor, și cum acestea se întâlnesc în spațiul social, politic, cultural, economic și fizic al orașului.

În ceea ce privește publicul către care se adresează cartea, consider că acesta este unul divers. Vor găsi de interes această lucrare și cercetătorii, studenții, doctoranzii, dar și toți cei care sunt interesați de a înțelege cum funcționează urbanul bucureștean sau prin extensie cel românesc, sau chiar mai general - orașul. Din acest motiv, am încercat să evit un stil de redactare prea eliptic, tehnic, vrând ca acesta să nu asume o cunoaștere dinainte solidă a temei, metodologiei și aparatului conceptual de către cititor. Astfel, pe parcursul lucrării, conceptelor mai tehnice li se acordă atenție suplimentară pentru definirea și înțelegerea lor.

Din punctul de vedere al structurii, cartea are trei părți generale, constând în temele de geografie economică, comportamente politice și demografie, iar fiecare din acestea conține câte două studii specifice. Fiecare capitol este de sine stătător, se poate citi fără a parcurge și celelalte capitole, și conține toate elementele necesare unui studiu: contextul cercetării, discutarea literaturii, prezentarea metodologiei, analiza sau descrierea materiei cercetate și concluziile. Cele trei teme abordate în carte nu au pretenția de a fi exhaustiv singurele chei prin care putem descifra Bucureștiul contemporan. Însă, intenția a fost de a avea doar trei teme generale și nu a întinde lungimea și aria de interes a cărții. Cu siguranță, pe lângă cele trei, și alte teme sunt de mare interes și relevante pentru orice lucrare de studii urbane ale Bucureștiului. Pot aminti aici problema locuirii, a transportului, a mediului înconjurător sau a inegalităților sociale. De asemenea, studiile din cadrul fiecărei teme nu au nici pe departe pretenția că epuizează tema generală. Interesul redactării acestei cărți a apărut pe fondul pușinelor

contribuții întinse, sub forma unor cărți, pe tema studiilor urbane ale capitalei, iar cele șase studii grupate în prezenta carte consider că reprezintă o incursiune binevenită în demersul științific pentru descifrarea urbanului bucureștean. Pe de altă parte, este adevărat că deși astfel de lucrări nu sunt numeroase, totuși interesul academic pentru București a produs în ultimele decenii mai multe studii concretizate sub forma de articole științifice, aflate la fundația acestui demers.

În primul capitol al cărții analizez două aspecte de geografie economică ale Bucureștiului postindustrial și integrat în economia globalizată - geografia sediilor marilor companii și regenerarea urbană economică a zonei centrale a orașului. Capitolul arată cum geografia sediilor și a regenerării s-au dezvoltat în strânsă legătură cu procesul dezindustrializării și în funcție de existența țesuturilor urbane anterioare, mai specific cel precomunist și cel apărut în anii regimului totalitar. Al doilea capitol, continuă cu cercetarea geografiei economice, dar, de data aceasta, extinde aria de interes către nivelul național, analizând cum Bucureștiul și-a consolidat și mărit importanța în geografia economică a României începând cu 1990. Aici, rolul Bucureștiului în creștere în geografia economică a țării, l-am analizat în perspectivă temporală pe parcursul celor trei decenii prin referire la trei dimensiuni: PIB-ul, forța de muncă și infrastructura sanitară fizică publică din România. Pe parcursul capitolului argumentez că atare evoluții de polarizare în geografia economică națională sunt o consecință a sistemului economic al pieței libere, globale și tehnologizate care favorizează marile orașe să concentreze tot mai mult din activitățile economice în detrimentul restului teritoriu național, care rămâne tot mai mult în urmă și dezavantajat.

Următoarea parte a cărții abordează tema comportamentelor politice. Așadar, capitolul al treilea analizează votul din

București la alegerile prezidențiale din 2019 din perspectiva relației dintre decizia de vot și spațiul urban geografic. Capitolul descifrează cum diferitele spații, adică locații de votare, cartiere sau sectoare, din București au votat și cum victoria decisivă a lui Iohannis s-a datorat în capitală atât unui vot de protest anti-PSD în mediile defavorizate, cât și electoratului localizat în centrul și nordul capitalei, zone care în mod tradițional votează împotriva PSD. Al patrulea capitol prezintă trei situații din istoria postbelică a Bucureștiului în care spațiul său urban a fost remodelat cu intenție de către practica și ideologia politică pentru a îndeplini anumite viziuni și simbolistici politice. Este vorba aici despre construcția centrului civic ceaușist din anii 80, implementarea ideologiilor oficiale ale statului comunist de uniformizare și prevalență al colectivității în proiectele arhitecturale și de planificare ale spațiului rezidențial și, în ultimul rând, transformarea reperelor spațiului urban postcomunist - însemnând toponimia, monumentele și piețele publice - astfel încât acestea să reflecte înlăturarea moștenirii regimului comunist și glorificarea perioadei monarhice și a luptei anticomuniste.

A treia parte a cărții aduce în discuție demografia orașului și a suburbiilor sale. Pentru început, în capitolul al cincilea, analizez evoluția numărului de locuitori ai Bucureștiului în ultimele două secole aducând o contribuție la arheologia istorică a demografiei orașului. În acest demers, apropiindu-ne de timpul prezent, pentru perioada postbelică totalitară și cea democratică, explic evoluția numărului de locuitori, legând acest indicator demografic de alții, precum migrația, natalitatea, nupțialitatea și structura pe vârste a locuitorilor. Un scop asumat al capitolului este și acela de a înțelege de ce, în ultimele trei decenii, populația Bucureștiului stagnează în jurul a două milioane de locuitori. În al șaselea capitol, ajung în suburbiile din Ilfov, județul cu cea mai

mare creștere a populației. Scopul aici este de a înțelege demografia evoluțiilor de suburbanizare prin care populația județului a crescut. În ultimele decenii, populația Ilfovului s-a mărit considerabil prin așezarea de noi rezidenți legați economic de București. Încerc să văd unde suburbanizarea a fost mai puternică în județ, ce localități ilfovene au crescut mai mult și care este profilul demografic al suburbanizării din Ilfov. Relevanța acestui studiu făcut pe Ilfov pentru o carte preocupată de studii urbane ale Bucureștiului este directă. Județul Ilfov a devenit o galaxie de suburbii create ca o prelungire a Bucureștiului. Deși este limpede că cele două reprezintă două unități geografice distincte, legăturile dintre acestea sunt puternice, iar înțelegerea unuia din cele două spații este vitală pentru descifrarea socio-geografiei celuilalt.

Cartea se încheie cu o postfață în care discut posibilele scenarii de transformare ale urbanului bucureștean în urma pandemiei de coronavirus. Scenariile luate în calcul sunt imaginate în contextul transformărilor deja trăite de către oraș și comportamentele sociale, economice ori politice care s-au modificat în timpul pandemiei, așa cum s-au arătat la momentul în care am scris postfața și am finalizat cartea în august 2020. Am considerat că o astfel de postfață este necesară în perspectiva unor transformări care ar putea aduce schimbări viitoare în București, mai ales că, datele economice, politice și demografice folosite pentru analize în toate cele șase capitole se opresc nu depășesc anul 2019. Așadar, postfața are în vedere evenimente plasate temporal după materia din cele șase capitole. Din acest punct de vedere, cartea poate fi și o fotografie analitică a unui București pre-pandemie, iar postfața să ne ofere câteva indicii despre ce ar putea urma pandemiei.